

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ ІСТОРИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

Мороз Ірина,
науковий співробітник
відділу суспільствознавчої освіти,
Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна
pmoroz@ukr.net

На основі узагальнення досвіду реалізації компетентнісного підходу в закладах загальної середньої освіти, результатів анкетування вчителів історії та праць [1-5] з даної проблематики ми виділяємо такі психолого-педагогічні умови формування в учнів старшої школи історичної компетентності: 1) особистісно-орієнтований підхід до процесу навчання, який передбачає суб'єкт-суб'єктні взаємини учня та педагога та активну позицію учня в навчальній діяльності; 2) створення розвивального середовища, що передбачає самостійну навчально-пізнавальну діяльність учнів, реалізацію їх індивідуальних інтересів; 3) поетапний розвиток в учнів історичної компетентності, що передбачає формування внутрішньої мотивації учнів до самонавчання; 4) наявність досвіду в вчителя в реалізації компетентнісного підходу навчання та формування компонентів історичної компетентності в учнів; 5) наявність в учнів досвіду та необхідних і достатніх предметних знань для пізнання нового та виконання різнотипних компетентнісних завдань.

Щодо умов ефективності формування предметної компетентності на окремому уроці історії визначаємо такі: 1) компоновання змісту уроку таким чином, щоб він був достатнім для формування окремих компетенцій та їх елементів з одного боку, і оптимізованим щодо часу, виділеного на уроці для організації спеціальної діяльності учнів з опанування тих чи інших предметних компетенцій, – з іншого; 2) спеціальна організація діяльності учнів, що передбачає як обов'язкові складові: цілепокладання (що має бути частиною діяльності як учителя, так і учня); дотримання поетапної системи формування складних умінь, що є основою компетентності; запровадження системи прийомів, методів і форм організації навчання, що можуть оптимально забезпечити компетентнісний результат навчання; приділення спеціальної уваги формуванню ціннісно-мотиваційного компонента історичної компетентності з постановкою відповідних завдань; 3) обов'язкове врахування в процесі навчання: вікових особливостей, індивідуальних

стилів навчання різних учнів, потреби створення сприятливого навчального середовища, психологічної атмосфери уроку [3; 4].

Аналіз праць [3-5] з теорії компетентнісного навчання дозволив нам визначити такі основні принципи компетентнісного підходу навчання історії: 1) *системність* як процес формування цілісної сукупності основних властивостей людини; 2) *синергетичність* як мінливе і формоване в інноваційно-еволюційному процесі розвитку особистості психічне новотворення, що передбачає безперервну освіту; 3) *ефективність всіх ланок освітнього процесу* в процесуальному (готовність до виконання діяльності) та результативному (фіксованість якості результатів діяльності) аспектах; комплексність, що передбачає взаємоузгодженість освітніх програм з позицій їхньої доцільної спрямованості, ціннісно-сислової насиченості та культуровідповідності; 4) *ситуаційна проблемність* як освітня форма, спрямована на створення навчальних ситуацій і завдань різних рівнів складності та успішне їх розв'язання; 5) *життєтворчість* як утвердження особистого образу «Я» у відповідному виді конструктивної діяльності.

Література

1. Баханов К. О. Навчання історії в школі під кутом зору компетентнісного підходу: Посібник для вчителя. Харків: Вид. група «Основа», 2012. 127 с. (Б-ка журн. «Історія та правознавство». Вип. 10 (106).
2. Мороз П. В. Дослідницька діяльність учнів в процесі навчання історії України: методичний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2012. 128 с.
3. Онопрієнко О. В. Концептуальні засади компетентнісного підходу в сучасній освіті. *Шлях освіти*. 2007. № 4. С. 32–37.
4. Пометун О. І., Гупан Н. М., Власов В. С. Компетентнісно орієнтована методика навчання історії в основній школі : методичний посібник. Київ : ТОВ «КОНВІ ПРІНТ», 2018. 208 с.
5. Савченко О. Я. Компетентнісний підхід як чинник модернізації початкової освіти. *Наука і освіта. Серія «Педагогіка»*. 2011. №9. С. 13–17.